

Kampen om skolen - kampen om læreruddannelsen

Interview med Kirsten Krogh-Jespersen

af Erik Lyhne

Kirsten Krogh-Jespersen f. 1942

Læreruddannet i 1964, lærer på en stor skole i Århus frem til 1972. Ansættelse ved Marselisborg seminarium (senere Århus Dag- og Aftenseminarium), 1972-2005 som underviser i de pædagogiske fag i læreruddannelsen. Cand.Pæd. 1977.

Ph.d. 2003, afhandling om lærerprofessionalitet.

Sideløbende med seminarielæreransættelse underviser på DLH, leder af eller deltager i forsknings- og evalueringsprojekter i folkeskolen, konsulent i udviklingsarbejder i folkeskolen.

Leder af Analyse og refleksionsgruppen, Fokuspunk 5 i projektet: Folkeskolen år 2000.

Medlem af ekspertgruppe i Mandag Morgen vedrørende Fokuspunkt 4 i projektet: Folkeskolen år 2000.

Udvalgte bogudgivelser:

Lærerprofessionalitet – illusion og vision!, Klim 2005

Om undervisning – en bog til almenidaktik, Klim 2006

læs mere på www.kirstenkrogh-jespersen.dk

Du er selv uddannet lærer og er siden blevet seminarielærer. Hvad fik dig til at blive lærer?

Der er to faktorer. Den ene er, at jeg selv havde en dejlig skolegang med nogle gode lærere. Jeg gik det meste af min skolegang på en helt nybygget skole. Skoleinspektøren havde samlet mange gode og "moderne" lærere dengang i 50'erne. Mine søskende havde det ikke lige som jeg. Flere af dem var kede af at gå i skole. Det er den anden grund til, at jeg som 15 – 16 årig besluttede at blive lærer. Lidt ud fra den tanke, at jeg måske kunne være med til at gøre en forskel, så alle kunne få det rart med at gå i skole. En drivkraft var min egen trivsel og mine søskendes mistrivsel.

Når jeg tænker tilbage på skolen, har jeg mange gode erindringer fra f.eks. musiktimerne. Jeg kunne rigtig godt lide faget, jeg elsker at synge, men jeg sang desværre for dårligt til at komme i skolekoret. Jeg husker specielt, at vi måtte holde foredrag om emner, der optog os. Jeg vidste noget om jazz, for jeg var kæreste med en jazzmusiker. Jeg holdt et stort foredrag om jazzhistorie med musikeksempler mv. Hele processen med forberedelsen af det og fremlæggelsen for mine klassekammerater er noget jeg stadigvæk husker. Det var det samme med andre projektorienterede forløb i andre fag. Vi fik nogle rammer og skulle selv være med til at opstille mål og forfølge dem. Den slags arbejdsprocesser er alt afgørende for børn og unge. Man får ansvar og chancen for at leve op til det. Vi fik selvfølgelig hjælp og vejledning til dette. Gennem sådanne arbejdsprocesser er der større læringseffekt, fordi man selv har været aktiv.

Hvad betyder det, at læreren på den måde tror på, at børnene kan leve op til at arbejde i disse rammer?

I virkeligheden er det fuldstændig altafgørende for, at børn kan lære noget. Gennem disse processer går eleverne ind i arbejdet og afsøger emnerne. Det er lidt som filosofen Dewey's "learning by doing" og problemløsningsbue. Kort fortalt har man et problem eller et mål og en antagelse om, hvordan man skal nå målet. Man går i gang, og hvis det lykkes, er det fint, og man

har gjort en erfaring. Hvis det ikke lykkes, opdager man det og må gå andre veje. På den måde får man hele tiden sin egen indsigt og bevidsthed med. Man er engageret i processen og tager ansvar for den. Hvis man bare udsættes for input, som man ikke selv skal arbejde med, har man ikke en jordisk chance for at sætte sig selv og sin egen forståelse ind i læringsprocessen. Lærerne skal både tænke i at give eleverne rammer og frirum. Der er selvfølgelig forskel på, hvad man gør i de små og i de store klasser. Men principperne er de samme.

Hvordan brugte du de kreative fag, da du arbejdede som lærer?

Disse fag stod stærkt i min undervisning. Du må tænke på, at det var engang i 60'erne – og vi var mange unge lærere, der ville gå nye veje. Jeg lavede fingermaling og havde udstyr til at lave billedmaleri. Jeg anskaffede et helt klassesæt af bongotrommer. Men det var mange steder en evig kamp, for der var en hel anden pædagogisk praksis på skolerne dengang. Drama indgik også som en central del af mit arbejde. Gennem min uddannelse havde jeg haft forskellige dramakurser, og det fortsatte jeg med, efter at jeg var uddannet som lærer. Jeg var også med til at starte Århus Børneteater bl.a. sammen med Leif og Ivalo Falk.

De kreative fag stod stærkt i min undervisning til trods for, at jeg ikke selv var uddannet i disse fag. Ligeledes var projektarbejdet i centrum, næsten lige som i min egen skoletid. Disse arbejdsformer stod stærke, fordi jeg er overbevist om, at de er børns måder at lære på. Det, at tænke i emner og temaer og ikke i løsevne færdigheder, var vigtigt. Gennem mere helhedsorienterede arbejdsprocesser kan eleverne begribe, hvorfor arbejdet har relevans for deres udvikling og læring.

De musiske fag har haft det svært i flere år, fordi der lægges så stor vægt på det, der kan måles bl.a. gennem Pisa undersøgelserne. Hvordan harmonerer det med dine erfaringer?

Jeg synes, det er forkert at nedprioritere disse fagområder. De musiske fag udgør efter min mening både en indgang til og en udgang af mange arbejdsprocesser. Sang, musik, drama, billedmaleri, dans mv. fanges meget let af børn. Hvis der bare er et minimum af rum for disse fag, så griber barnet dem. De lader sig inspirere, og det fremmer deres udvikling og læring. For hvor går grænserne for barnets sociale udvikling og de arbejdsprocesser, der er knyttet til nogle færdighedsområder? I en årrække har fokus været flyttet fra disse fag, og når der har været talt om øget faglighed, har man ikke inkluderet de musiske fags fagligheder. For tiden ser vi ansatser til den modsatte bølge, mange partier står i kø for at opprioritere og sætte fokus på de musiske fag. Jeg bliver lidt betænkelig, når det sker på den massive, men samtidig

'overfladiske' måde, det sker på for tiden. Hvor meget ligger der i virkeligheden bag, når partierne og de uddannelsespolitiske ordførere siger, at de kreative fag skal mere i fokus. Jeg tror, at deres tænkning i virkeligheden er så snæver, at de, lidt groft sagt og billedlig talt, betragter disse fag, som krydderier i stedet for som væsentlige ingredienser.

Jeg frygter faktisk, at fordi udmeldingerne ikke hviler på en egentlig indsigt i betingelser for børns udvikling og læring, kan vi risikere, at interessen igen bare forsvinder som dug for solen. At der altså er tale om endnu en modebølge. Men fagene hænger efter min mening sammen. Hvis du skal være god til musik, skal du også være god til at læse og omvendt. Læring og udvikling er efter min mening hinandens forudsætning indenfor alle fagområder.

Jeg tror i øvrigt, at vi kunne score højere i Pisa, hvis vi fokuserede mere på de musiske fag.

Men det er jo ikke grunden til, at vi skal have mere fokus på de musiske fag. Det handler om, at børnene skal få det fulde udbytte af at bruge alle de sprog- og udtryksformer, vi har til rådighed. Lige fra at læse og udtrykke sig skriftlig til at opleve og give koncerter. Et meget vigtigt led i en sådan udvikling er, at skoledagen bliver længere. Børnene går simpelthen for kort tid i skole.

Du anklager politikerne for medløberi i forhold til det fokus, der for tiden er på de kreative fag?

Hvis de virkelig mener, det de siger, så er det en større indsats det handler om – så er der mange ting, der skal laves om på mange planer. Vores skoler skal indrettes, så der bliver mulighed for udfoldelse af de musiske fag. Der skal være gode lokaler og gode faciliteter, og der skal være plads i skemaerne til fagene mv. Disse ting koster mange penge. Hvor er de i de forslag, der kommer frem?

En anden central ting er, at der ikke er levnet plads til lærernes efteruddannelse indenfor disse fagområder. Her er der brug for en kæmpe indsprøjtning. Det er et efteruddannelsesområde, der har været udsultet i mange år. Jeg mener, at lærerne helt generelt skal opkvalificeres til at kunne favne at få de musiske fag mere i centrum i undervisningen. Det koster også, og igen - hvor er

pengene til det?

Jeg er meget skeptisk, må jeg tilstå!

Hvad mener du så er vejen frem?

Jamen, der er kun vejen over lærernes samlede didaktiske og fagdidaktiske kompetencer. Vores skole og vores læreruddannelse skal i bund og grund være funderet i alle de tilgange, som vores kultur byder på. Altså alle sprogformer skal være repræsenteret. Der vil så være nogle problemstillinger og indholdsområder, der mere kalder på musiske tilgangsvinkler, andre der mere er orienteret mod det akademiske, og nogle tredje områder, hvor tingene går hånd i hånd. Det er her, lærernes didaktiske og fagdidaktiske kompetencer bliver centrale.

De brede lærerkompetencer bygger på mange forskellige typer viden og kunnen. En lærer kan ikke undvære nogen af dem, og samtidig giver ingen af dem svaret på, hvad hun skal gøre her og nu. Selv om vi i mange år har vidst meget om 'den gode undervisning', gives der ikke en opskrift på den 'rigtige' pædagogiske praksis. Eleverne, situationerne og det faglige indhold er forskellige, og aktuelle udfordringer kræver konkrete problembestemmelser og konkrete problemløsninger. Allerede Aristoteles beskrev tre former for viden, der tilsammen udgør forudsætning for, at vi kan forstå os selv og vores situation, og for at vi kan leve vores liv. Disse tre vidensformer har også gyldighed for lærerarbejdet.

Episteme er betegnelsen for teoretisk-videnskabelig viden i form af sand berettiget tro.

Techne betegner praktisk-produktiv kunnen eller kyndighed. *Techne* har sit udspring i vore handlinger og betegner den viden og kunnen, som vores handlinger og vores erfaringer giver os. Der er aktuelt og i forhold til lærerarbejdet stor opmærksomhed også på den tredje vidensform, *Fronesis*, som betegner praktisk- etisk klogskab. Den viser sig som god dømmekraft og klogskab i sociale handlinger. Uundværlige dyder for lærere i deres villen det gode liv for deres elever og i deres kloge håndtering af dagligdagens forudsigelige og uforudsigelige situationer.

Læreren skal altså være vidende, kyndig og klog. Det indebærer også, at hun ved, hvor den viden hun har, stammer fra, at hun altså ved hvordan den er frembragt, og at hun ved, hvor den har gyldighed, og hvor dens grænser går.

Fagene skal gå hånd i hånd og tage udgangspunkt i hinanden. Men fagene er der ikke for fagenes skyld, men for at eleverne gennem arbejdet med dem bliver dygtige og kloge.

Hvad med alle de aktører der gerne vil have fat i læreruddannelsen?

Jeg vil starte med at sige, at når jeg er skeptisk overfor de initiativer, der tages med fokus på de kreative fag, bunder det bl.a. i de beslutninger, de samme politikere tog i forbindelse med den læreruddannelse, der blev vedtaget for bare et par år siden. Her blev de musiske fag udgrænsede. Det er meget svært for de studerende at vælge fagene og på mange seminarier er studiemiljøerne inden for fagene enten decimerede eller helt væk. Hvordan kan man som politikere på den ene side lægge stemmer til en sådan uddannelse, og bagefter sige, at vi skal styrke disse fag. Det hænger simpelthen ikke sammen!

Desuden har vi det problem, at den aktuelle fremstilling af reformpædagogikken er en karikatur. Kritikken 'kender ikke' reformpædagogikkens tankegodt og er ikke funderet i en faktisk praksis. Et eksempel er Anders Fogh Rasmussens udtalelser om rundkredspædagogik. Han ved ikke, hvad 'rundkredsen' handler om, og med karikaturen formidler han en udokumenteret påstand om det underlødige i mange års pædagogisk arbejde. Det er lykkedes for den nuværende regering at latterliggøre de lærere, der tager udgangspunkt i reformpædagogikken. Men reformpædagogik er mange ting, som ikke bare kan indfanges i begrebet rundkredspædagogik. Det handler også om mangfoldighed i indhold, variation i arbejdsformer og i handlemuligheder mv. Men alle disse ting er lagt for had, og de fleste partier har bakket op om dette gennem flere år.

Derfor er jeg skeptisk, når de pludselig sadler om. Så tænker jeg, om der er "bund" i deres forskellige forslag.

Jeg kan håbe på, at de mener det, der bliver fremsat, men det vil tiden vise. Jeg tror det bliver en kamp.

Hvad skal i centrum i læreruddannelsen?

Vi skal have en læreruddannelse, der kan uddanne de unge mennesker til den opgave at kunne arbejde med alle fagligheder. Der skal en helt anden radikal tænkning til omkring uddannelse, hvis det skal lykkes.

Vi ser også kampen om læreruddannelserne. Der lefler for universiteterne bl.a. gennem Danmarks Lærerforening (DLF) og Danmarks Pædagogiske Universitets (DPU) forslag til læreruddannelse. Jeg er uforstående over for, at DLF indgår i et sådant arbejde. Den eneste begrundelse jeg kan se er, at de håber på højere status og højere løn, hvis læreruddannelsen sker på et universitet. Hvis man ser rundt omkring i Europa, så ligger mange læreruddannelser forankret på universiteterne. Det kan måske være det, man skelner til, når man kredser så meget om, at læreruddannelsen skal placeres her. Når jeg har været rundt i forskellige lande og fortælle om vores danske model med at læreruddannelsen foregår på seminarierne, så bliver man grønne af misundelse over den samletid omkring målet og den praksisrettethed, som vores uddannelse har. Det, at vores læreruddannelse er professionsrettet, vil man slet ikke kunne leve op til på universiteterne!

Men hvorfor har vi hele debatten om læreruddannelsens placering?

Der var forleden et indlæg i dagspressen fra en universitetsansat, der fandt det relevant at fortælle, at godt nok var der nu flere, der søgte læreruddannelsen, men det var der ingen grund til at glæde sig over, for de forsvinder jo igen, som han kunne forudsige. Han fortalte ikke, at de studerende i lige så høj grad forsvinder fra universitets uddannelserne. På den måde bliver debatterne ofte præget af useriøsitet. Jeg ser primært denne debat og den kamp, der foregår om læreruddannelsen, som en økonomisk kamp for at skaffe studerende til uddannelserne. Det handler om økonomi og ikke ideologi. Det er f.eks. ikke meget mere end ti år siden, at professor Per Fibæk Laursen udtalte, at universiteterne ikke var gearede til at uddanne lærere. Nu hævder de sig pludselig i den grad gearet til det. Det er lidt besynderligt, for jeg tror ikke, der er sket de store forandringer.

Jeg synes, vi skal lade universiteterne have deres forskningsbaserede uddannelser i fred, og at vi på seminarierne skal have ro og mulighed for at uddanne gode og velkvalificerede lærere.

Hvad med samarbejde med universiteterne?

Hvis vi ser i et historisk perspektiv, så havde vi en velfungerende Lærerhøjskole (DLH), som vi på seminarierne havde et glimrende samarbejde med. Rigtig mange seminarielærere var uddannet her, underviste på årskurser, var censorer og havde således direkte kontakt til den undervisning og forskning, der foregik på DLH. Cand.magerne har også haft tradition for at fastholde kontakten til de faglige universitetsmiljøer. Det betød, at vi hele tiden havde både et officielt samarbejde omkring vores uddannelser, men også et mere uofficielt flow af viden omkring forskning, undervisning og nytænkning. Vi trak på samme hammel. Efter oprettelsen af professionshøjskolerne og efter at DPU er kommet ind under universiteterne, er uddannelsesinstitutionerne blevet konkurrenter, og det mere uformelle samarbejde er ikke nær så

udbredt i dag. Det giver en speciel samarbejds- og udviklingssituation.

I den kontekst håber jeg selvfølgelig på, at professionshøjskolerne kan have et tæt samarbejde med universiteternes forskere med henblik på at formidle de relevante forskningsresultater.

Hvordan ser du fremtiden for læreruddannelsen?

Læreruddannelsen skal være femårig og den skal rumme hele spektret af fag – som fag de studerende kan vælge imellem, men også som fag der indgår i projekter af meget forskellig karakter. De fem år skaber rum for en vekselvirkning mellem fordybelse i 'skolefag' og pædagogiske fag og i tværfaglige projektarbejder og opgaveløsninger, der retter sig både mod skolen og mod lokalsamfundet og som har de studerendes almindelse som mål.

Det skal være en selvfølge, at man som lærerstuderende kan komme til at synge i kor, spille i orkester, opføre skuespil, lave kunststudstillinger og meget mere – og bl.a. herved være inspireret til at opsøge de tilbud, som findes i lokalmiljøet – eller sætte dem i værk.

De studerende skal desuden skoles i at udtrykke sig præcist og målrettet om det professionelle lærerarbejdes karakter og udfordringer gennem opgaveskrivninger og fremlæggelser og gennem deltagelse i interne og eksterne debatter. I denne forbindelse skal de kunne dokumentere deres viden om skolens praksis og udfordringer, om forskningsrelaterede problemstillinger og aktuelle forskningsresultater, og de skal vise begyndende forståelse for de udviklingsmuligheder, deres kommende arbejde byder på.

De lærerstuderende skal have så meget studiestøtte, at de principielt kan studere fuldtids – det

skal være spændende og udfordrende at gå på seminariet.

Jeg synes, at de forslag, der ligger for vores område, er præget af politiske studehandler, der både er visionsløse og ikke særlig fremadrettede. Det er ikke fremtidsorienteret tænkning. Politikerne tør efter min mening ikke tage fat på de områder, der betyder noget. Det er meget lidt musisk tænkning på trods af forslagene om at fokusere på disse fagområder.